

دستور العمل رسیدگی به تخلفات اداری مصوب ۴/۸/۷۸ هیات عالی نظارت

فصل اول

تعاریف و کلیات

ماده ۱. دستور العمل رسیدگی به تخلفات اداری مشتمل بر مجموعه ضوابط و مقرراتی است که در مقام رسیدگی به تخلفات اداری کارمند و چگونگی رسیدگی و صدور رای به کار گرفته می شود.

ماده ۲. تخلف اداری عبارت است از ارتکاب اعمال و رفتار نادرست توسط مستخدم و عدم رعایت نظم و انضباط اداری که منحصر به موارد مذکور در قانون رسیدگی به تخلفات اداری می باشد و دو دسته قصور و تقصیر تقسیم می شود:

الف) قصور عبارت است از کوتاهی غیر عمدی در انجام وظایف اداری محوله.

ب) تقصیر عبارت است از نقض عمدی قوانین و مقررات مربوط.

ماده ۳. وظایف اداری از لحاظ دستور العمل اموری است که مستخدم ملزم به انجام یا رعایت آنها به موجب قوانین و مقررات و دستورات و الزامات شغلی یا شرح وظایف می باشد.

ماده ۴. در این دستور العمل قانون رسیدگی به تخلفات اداری "قانون" آیین نامه اجرایی قانون رسیدگی به تخلفات اداری "آیین نامه اجرایی" و هیات های رسیدگی به تخلفات اداری "هیات" نامیده می شود.

ماده ۵. متهم، کارمندی است که ارتکاب یک یا چند تخلف اداری از جانب اشخاص حقیقی یا حقوقی به او نسبت داده شده و پرونده وی در هیات مطرح و در جریان بررسی و رسیدگی باشد.

ماده ۶. متخلف، کارمندی است که پرونده وی به لحاظ ارتکاب یک یا چند تخلف در هیات مورد رسیدگی قرار گرفته و تخلف یا تخلفات او توسط هیات رسیدگی کننده احراز می گردد.

ماده ۷. شاکی، شخص حقیقی یا حقوقی است که ارتکاب تخلف یا تخلفاتی را به کارمند نسبت داده و موضوع را کتباً به هیات یا دستگاه متبوع کارمند اعلام نموده باشد.

ماده ۸. دلیل، عبارت از امری است که متهم یا اعلام کننده اتهام برای دفاع از خود یا اثبات تخلف به طور کتبی به آن استناد می نماید.

ماده ۹. شاهد، شخص حقیقی است که اظهارات یا گواهی وی برای اثبات یا رد اتهام یا کمک در رد یا اثبات آن ضرورت داشته باشد.

ماده ۱۰. دفاعیه، عبارت است از دلایل و مدارکی که کارمند یا نماینده او در مقام دفاع از خود یا رد اتهام یا اتهامات انتسابی کتباً به هیات رسیدگی کننده ارائه می نماید.

فصل دوم

در صلاحیت هیات ها

ماده ۱۱. رسیدگی اولیه به پرونده کارمند متهم با هیات بدوی مربوط می باشد. مگر در مواردی که مقامات مندرج در ماده ۱۲ قانون راساً مجازات های مقرر در ماده مزبور را اعمال می نمایند و یا مقامات موضوع ماده ۱۷ قانون کارمندان را که مرتکب غیبت به میزان مقرر در ماده مذکور شده اند اخراج نمایند.

ماده ۱۲. تعیین هیات رسیدگی کننده به تخلفات اداری اعضاء هیات ها با هیات عالی نظارت و مرجع رسیدگی به اتهام های مدیران با رعایت مفاد ماده ۳۳ آیین نامه از بین هیات های بدوی موجود در دستگاه مربوط خواهد بود.

ماده ۱۳. هیات تجدید نظر در موارد زیر شروع به رسیدگی می نماید:

(الف) در مواردی که رای هیات بدوی قابل تجدید نظر باشد و کارمند ظرف مهلت مقرر قانونی نسبت به آن درخواست تجدید نظر نماید.

(ب) موارد موضوع قسمت اخیر ماده ۱۲ قانون با تشخیص و موافقت کتبی مقامات و اشخاص مذکور.

(ج) ادعای کارمند مبنی بر موجه بودن غیبت وی، موضوع تبصره ۱ ماده ۱۷ قانون.

(د) نقض آراء هیات های تجدید نظر توسط دیوان عدالت اداری یا هیات عالی نظارت.

ماده ۱۴. هیات ها صرفاً می توانند به تخلفات مندرج در قانون ، رسیدگی و نسبت به اصدار رای برائت یا اعمال یکی از مجازات های مقرر در قانون اقدام نمایند و حق صدور رای غیر از موارد مذکور یا اظهار نظر نسبت به حالات استخدامی کارمند یا نحوه اجرای مقررات استخدامی و جبران ضرر و زیان به جای انشاء و صدور رای را ندارند.

ماده ۱۵. تشخیص و انطباق اتهامات انتسابی به کارمندان با تخلفات مندرج در قانون با هیاتی است که موضوع به آن ارجاع شده است و چنانچه علی رغم ارجاع پرونده، به تشخیص هیات مربوط اتهام از مصادیق تخلفات مندرج در قانون نباشند، نیازی به رسیدگی نبوده و پرونده را مختومه و مراتب را به اطلاع نماینده موضوع ماده ۳۴ آیین نامه می رساند.

ماده ۱۶. در مواردی که رسیدگی به پرونده ارجاعی به هیات ها در صلاحیت آنها نبوده و اتهام انتسابی به کارمند صرفاً از مصادیق جرایم عمومی بوده باشد هیات مربوط مراتب را به امور اداری دستگاه اعلام می نماید تا از آن طریق به مراجع ذی صلاح قضایی جهت رسیدگی ارسال شود.

ماده ۱۷. هیات تجدید نظر صرفاً به تخلف یا تخلفاتی که در مرحله رسیدگی بدوی مورد حکم قرار گرفته است، رسیدگی می نماید.

تبصره ۱. چنانچه کارمند پس از صدور رای هیات بدوی تا زمان رسیدگی به اعتراض مرتکب تخلف جدیدی بشود، رسیدگی به تخلف یا تخلفات جدید کارمند، در صلاحیت هیات بدوی ذی ربط می باشد ولی در صورتی که در مرحله رسیدگی هیات بدوی و قبل از صدور رای هیات مذکور، تخلف جدیدی از متهم گزارش گردد هیات بدوی می تواند به تخلف جدید همزمان با تخلف یا تخلفات قبلی با رعایت سیر مراحل رسیدگی در یک پرونده رسیدگی نماید.

فصل سوم

شروع به رسیدگی

ماده ۱۸. هیات های بدوی یا تجدید نظر در صورت شکایت یا اعلام اشخاص اعم از ارباب رجوع، مردم یا کارمندان، مدیران، سرپرستان اداری، بازرسان هیات عالی نظارت، مقامات و اشخاص مندرج در مواد ۱۲ و ۱۷ قانون، دفاتر بازرسی و پاسخگویی به شکایات، سازمان بازرسی کل کشور و همچنین در موارد نقض رای توسط دیوان عدالت اداری یا هیات عالی نظارت حسب مورد شروع به رسیدگی می نمایند.

تبصره ۱. رعایت سلسله مراتب اداری در اعلام تخلف به هیات لازم نیست.

تبصره ۲. انصراف شاکی یا اعلام کننده، مانع رسیدگی هیات نخواهد بود.

فصل چهارم

نحوه رسیدگی

ماده ۱۹. هیات ها موظفند موارد اتهام را مشخصاً و به صورت کتبی به کارمند ابلاغ و از تاریخ ابلاغ ۱۰ روز مهلت برای دفاع آنها منظور نمایند. این امر باید صراحتاً در فرم ابلاغ قید گردد.

تبصره ۱. هیات رسیدگی کننده در صورت تقاضای کارمند یا نماینده او (با در دست داشتن وکالتنامه از دفاتر اسناد رسمی) باید مدارک لازم را در اختیار وی قرار دهد. در خصوص اسناد طبقه بندی شده تشخیص هیات ملاک عمل خواهد بود.

تبصره ۲. کارمند متهم یا نماینده وی می تواند به منظور ارائه دفاعیه خود از هیات مربوط تقاضای تمدید مهلت نماید. در این مورد اتخاذ تصمیم با هیات است و در هر حالت مدت تمدید از ۵ روز تجاوز نخواهد کرد.

ماده ۲۰. دفاعیه باید به زبان فارسی نوشته شده و حاوی نکات زیر باشد:

(الف) نام و نام خانوادگی

(ب) آخرین اقامتگاه شخص.

(ج) ذکر ادله و مواردی که متهم برای رد اتهام یا اتهامات انتسابی لازم دارد.

(د) تصاویر مدارک مورد استناد.

هـ) امضاء

تبصره . در موارد یاد شده در این ماده چنانچه نقایصی وجود داشته باشد، هیات به طور کتبی حداکثر ظرف ۱۰ روز از تاریخ وصول، به متهم ابلاغ و از تاریخ ابلاغ به مدت ۵ روز دیگر به او مهلت می دهد تا نقایص را رفع نماید. عدم رفع نقایص توسط متهم در مدت یاد شده یا عدم تقدیم دفاعیه در مهلت مانع رسیدگی و صدور رای نخواهد بود.

ماده ۲۱. در صورت تقاضای مستخدم برای دفاع حضوری و یا تشخیص هیات برای حضور وی، هیات موظف است تاریخ و محل رسیدگی را به طور کتبی به اطلاع متهم یا نماینده وی برساند.

تبصره . وقت جلسه باید طوری معین شود که فاصله بین ابلاغ وقت حضور در جلسه به متهم و روز جلسه کمتر از ۳ روز نباشد.

ماده ۲۲. در مواردی که هیات جهت اخذ توضیحات، حضور اعلام کننده اتهام را لازم بداند بدون حضور متهم از وی دعوت به عمل خواهد آورد و هیات در صورت لزوم می تواند مدارک مورد نیاز را از اعلام کننده درخواست نماید.

فصل پنجم

رسیدگی به دلایل

ماده ۲۳. اصل بر برائت است. بنابراین چنانچه پرونده کارمند در هیات تحت رسیدگی باشد باید از طریق اقامه دلایل مستند و رسیدگی به آنها و رعایت مقررات مربوط متخلف بودن وی احراز گردد. در غیر این صورت حکم به برائت کارمند صادر خواهد شد.

ماده ۲۴. هر گاه کارمندی اقرار به وقوع تخلف یا تخلفات مقرر در قانون نماید، دلیل دیگری برای ثبوت آن لازم نیست. اقرار موضوع این ماده اعم از شفاهی و کتبی است. اقرار شفاهی است وقتی که در جریان رسیدگی در جلسه هیات به عمل آید و کتبی است در صورتی که در یکی از اسناد یا دفاعیه کارمند به هیات اظهار شده باشد. به هر ترتیب اقرار اعم از کتبی و شفاهی باید به امضاء اقرار کننده رسیده باشد.

تبصره ۱. اقرار باید صریح و روشن باشد.

تبصره ۲. اجبار و اکراه به اقرار ممنوع و مرتکبین به عنوان متهم به هیات معرفی خواهند شد.

ماده ۲۵. هر گاه اسناد یا اطلاعاتی که مربوط به مورد تخلف انتسابی است در واحدهای دستگاه دولتی متبوع کارمند یا سایر دستگاه های دولتی یا بانک ها یا شهرداری ها یا نهادهای انقلاب اسلامی یا موسساتی که با سرمایه دولت تاسیس و اداره می شوند موجود باشد هیات می تواند آنها را مطالبه و ملاحظه نماید و واحدها و دستگاه های مربوط مکلفند در اسرع وقت مدارک و اسناد مورد نیاز را به هیات درخواست کننده ارسال کنند.

تبصره. تحویل اسناد و مدارک محرمانه و طبقه بندی شده تابع مقررات و ضوابط مربوط خواهد بود.

ماده ۲۶. عدم اعلام پاسخ مراجع مذکور در ماده ۲۵ این دستور العمل ظرف مدت ۲ ماه موجبی برای توقف رسیدگی و عدم صدور رای نخواهد بود.

ماده ۲۷. هر گاه متهم در حین رسیدگی یا دفاعیه خود برای رد یا ایضاح اتهام یا چگونگی وقوع تخلف تقاضا نماید یا هیات لازم بداند که شهود اطلاعات خود را در اختیار هیات قرار دهند، آنان به هیات دعوت و اظهاراتشان استماع خواهد شد. در صورت عدم حضور برای بار دوم برای ادای شهادت دعوت می گردند.

تبصره ۱. هیات از هر یک از شهود و مطلعین به طور جداگانه و بدون حضور متهم تحقیق می نماید و اظهارات آنها در همان جلسه عیناً در صورت جلسه قید و به امضاء اظهار کنندگان می رسد.

تبصره ۲. هیات نمی تواند به زور شاهد را وادار به ادای شهادت نماید و چنانچه شاهد یا مطلع از حضور بعد از احضار دوم یا اظهار در صورت حضور امتناع نماید، این مرحله از رسیدگی حذف می شود.

ماده ۲۸. هیات علاوه بر رسیدگی به دلایل مورد استناد متهم یا شاکی، هر گونه تحقیق یا اقدامی که برای دستیابی به حقیقت در زمینه اتهام لازم باشد به عمل خواهد آورد.

ماده ۲۹. به منظور جمع آوری دلایل، انجام بررسی های لازم، تکمیل پرونده اتهامی و آماده سازی آن جهت طرح در هیات، هیاتها می توانند از گروه یا گروه های تحقیق استفاده نمایند نحوه انتخاب، شرایط اعضاء گروه حدود و حیطه صلاحیت گروه های تحقیق به ترتیب مقرر در قانون و آیین نامه اجرایی آن است، عدم استفاده هیات از گروه تحقیق مانع رسیدگی به پرونده ارجاعی و اصدار رای نخواهد بود.

ماده ۳۰. هر گاه رسیدگی به اتهام کارمند به تشخیص هیات رسیدگی کننده مستلزم استفاده از نظر کارشناسی باشد، مورد به کارشناسی ارجاع می شود و هیات در این قبیل موارد نظر کارشناسی را مورد توجه و مدنظر برای صدور رای قرار خواهد داد.

تبصره ۱. هیات باید کارشناس را از بین کسانی که دارای صلاحیت در رشته مربوط به موضوع است انتخاب نماید.

تبصره ۲. کارشناس موظف است در مدت مقرر که هیات تعیین می کند نظر خود را به طور کتبی به هیات تقدیم دارد مگر اینکه موضوع از اموری باشد که اظهار نظر در آن مدت میسر نباشد. در این صورت به تقاضای کارشناس، هیات مهلت مناسب دیگری را تعیین و به کارشناس اعلام می کند. در هر حال اظهار نظر کارشناس باید صریح باشد.

ماده ۳۱. در صورتی که شکایت شاکی واقعی نبوده و در جریان رسیدگی متهم در هیات تبرئه گردد، شاکی به عنوان متخلف در اجرای بند ۴ ماده ۸ قانون مورد تعقیب قرار خواهد گرفت.

فصل ششم

مدت رسیدگی

ماده ۳۲. تحقیقات مقدماتی و تکمیل پرونده جهت طرح در هیات باید سریع در کوتاه ترین مدت ممکنه انجام شود.

ماده ۳۳. حداکثر مدت رسیدگی هر هیات به پرونده متهم از تاریخ ارجاع یا وصول پرونده یا اعلام اتهام تا زمان صدور رای سه ماه می باشد و هیات ها موظفند ترتیبات لازم را در این زمینه اتخاذ نمایند.

تبصره ۱. در موارد خاص که رسیدگی نیازمند مدت بیشتری باشد حداکثر یک ماه به مهلت مقرر در این ماده افزوده می گردد لکن در این قبیل موارد مراتب و ادله لازم باید حسب مورد به اطلاع نماینده موضوع ماده ۳۴ آیین نامه اجرایی برسد.

تبصره ۲. عدم رسیدگی هیات ها در مهلت مقرر سهل انگاری محسوب شده و موضوع براساس ماده ۲۲ قانون پیگیری خواهد بود.

تبصره ۳. تاریخ شروع رسیدگی به تخلفاتی که از طریق صندوق موضوع ماده ۴۹ این آیین نامه واصل می گردد، از زمان ثبت در دفاتر هیات ها خواهد بود.

ماده ۳۴. در مورد پرونده هایی که فوریت داشته باشد همچنین رسیدگی هایی که به دنبال گزارش های سازمان بازرسی کل کشور یا دفاتر بازرسی و پاسخگویی به شکایات صورت می گیرد هیات موظف است خارج از نوبت به آنها رسیدگی نموده و رای لازم را صادر نماید.

تبصره. تشخیص فوریت امر در غیر از اعلامات سازمان بازرسی کل کشور یا بالاترین مقام دستگاه ذی ربط یا نماینده موضوع ماده ۳۴ آیین نامه اجرایی می باشد.

ماده ۳۵. مواعیدی را که قانون رسیدگی به تخلفات اداری یا آیین نامه اجرایی آن یا این دستور العمل تعیین نموده است چنانچه روز آخر موعده، مصادف با روز تعطیل ادارات باشد روز آخر موعده، اولین روزکاری اداری بعد از تعطیل خواهد بود.

ماده ۳۶. در احتساب مهلت های مقرر، روز ابلاغ و اعلام جزء مدت محسوب نمی شود.

فصل هفتم

توقف رسیدگی یا اجرای رای قطعی صادره

ماده ۳۷. فوت متهم موجب توقف رسیدگی و صدور رای می گردد.

ماده ۳۸. هر گاه کارمند قبل از انقضای مهلت تجدید نظر فوت نماید پرونده مختومه و حالت استخدامی وی از تاریخ فوت به حالت قبل از صدور رای برمی گردد و رای هیات بدوی هیچ گونه تأثیری در وضعیت وی نخواهد داشت.

ماده ۳۹. در صورتی که کارمند متخلف در حالتی از حالت های استخدامی باشد که اجرای فوری رای قطعی درباره وی ممکن نباشد، مراتب به هیات عالی نظارت گزارش شده و رای صادره شده نیز به محض حصول امکان اجرا خواهد شد.

ماده ۴۰. در صورتی که کارمند در طول تحمل مجازات های بند های "ج" ، "د" و "ز" ماده ۹ قانون فوت شود اعمال مجازات های یاد شده متوقف شده و حالت استخدای کارمند از زمان فوت به حالت قبل از تعیین مجازات اعاده می شود.

تبصره. در احتساب حقوق وظیفه وراثت کارمندان موضوع این ماده ، مجازات های اعمال شده منظور نخواهد شد.

فصل هشتم

صدور رای

ماده ۴۱. انشاء و صدور رای هیات پس از رسیدگی در آخرین جلسه و در غیاب متهم صورت می گیرد و باید به امضاء هیات برسد.

ماده ۴۲. رای صادره باید حاوی دلایل، مستندات و مواد قانونی که براساس آنها رای صادر شده است ، باشد همچنین هیات ها موظفند قطعی یا قابل پژوهش بودن رای و محل دریافت درخواست تجدید نظر را در ورقه رای درج نمایند.

ماده ۴۳. موارد قصور از کیفیات مخففه مجازات محسوب خواهد شد.

ماده ۴۴. اعمال مجازات شدیدتر نسبت به آرای غیر قطعی هیات های بدوی یا آرای نقض شده توسط دیوان عدالت اداری یا هیات عالی نظارت مجاز نمی باشد مگر آنکه مستندات یا مدارک جدید غیر از موارد بررسی شده قبلی در رسیدگی های مجدد به دست آید.

ماده ۴۵. اصلاح یا تغییر آرای قطعی هیات ها صرفاً در موارد زیر امکان پذیر می باشد:

الف) در مواردی که هیات صادر کننده رای به اکثریت آراء تشخیص دهد که مفاد حکم صادر شده از نظر موازین قانونی (به لحاظ شکلی یا ماهوی) مخدوش می باشد.

ب) هر گاه تخلف کارمند عنوان یکی از جرایم مندرج در قانون مجازات اسلامی را نیز داشته باشد و مرجع قضایی حکم برائت وی را صادر نماید و هیات با اکثریت آراء نظر بر اصلاح یا تغییر رای خود داشته باشد.

تبصره . در هر صورت در موارد مندرج در بندهای الف و ب این ماده امر باید به تایید هیات عالی نظارت رسیده باشد.

فصل نهم

نقض یا ابطال رای

ماده ۴۶. نقض یا ابطال آراء قطعی هیات ها در موارد زیر متصور است:

الف) مواردی که هیات یا یکی از اعضای آن به دلایل مندرج در ماده ۷ قانون، صلاحیت رسیدگی و صدور رای نداشته باشد.

ب) اعضای هیات ها واجد شرایط مقرر در ماده ۶ قانون نبوده است.

ج) رای هیات مستند به اسناد و مدارکی باشد که پس از صدور جعلی بودن آنها ثابت شده باشد.

د) پس از صدور رای ، اسناد و مدارکی به دست آید که دلیل حقانیت درخواست کننده یا بی گناهی متهم باشد و ثابت شود اسناد و مدارک یاد شده در جریان رسیدگی مکتوم یا مغفول مانده و یا در اختیار متهم یا هیات رسیدگی کننده نبوده است.

ه) دیوان عدالت اداری در اجرای ماده ۲۱ قانون، آراء قطعی صادره توسط هیات ها را نقض نماید.

و) مواردی که هیات عالی نظارت به لحاظ عدم رعایت قانون یا اعمال تبعیض در اجرای قانون یا ثبوت غرض مجرمانه از طریق مرجع قضایی صالحه در مورد آراء صادره (موضوع تبصره ۲ ماده ۲۲ قانون) یا موارد دیگری که بنا به مصالحی ضروری تشخیص دهد.

ز) رای هیات در خارج از مواعد و مهلت مقرر صادر شده باشد.

تبصره ۱. در کلیه مواردی که آراء قطعی نقض یا ابطال می گردد پرونده متهم در هیاتی که حسب مقررات تعیین می شود مجدداً مورد رسیدگی و صدور رای قرار خواهد گرفت.

تبصره ۲. هیات عالی نظارت می تواند در خصوص پرونده های مطروحه رأساً رسیدگی موضوع را مختومه اعلام نماید.

فصل دهم

سایر مقررات

ماده ۴۷. آثار و تاریخ اجرای رای از تاریخ ابلاغ رای قطعی به کارمند می باشد و تا آن زمان وضعیت استخدامی وی حسب قوانین و مقررات مربوط خواهد بود مگر آنکه در اجرای ماده ۱۳ قانون و تبصره ۳ آن آماده به خدمت شده یا مرتکب تخلف غیبت شده باشد.

ماده ۴۸. هیات های تجدید نظر موظفند پرونده و وضعیت معیشتی افرادی را که در اجرای ماده ۱۱ قانون تقاضای برقراری مستمری می کنند، بررسی نموده و در صورت واجد شرایط بودن نسبت به برقراری مقرری مذکور اقدام نمایند.

ماده ۴۹. هر یک از وزارتخانه ها، موسسات و شرکت های دولتی و دستگاه های مشمول قانون مکلفند در کلیه ساختمان های موجود خود که محل مراجعه مردم و ارباب رجوع می باشد، صندوق خاصی جهت اعلام تخلف آنان نصب نمایند و اطلاعیه های لازم را در خصوص محل مراجعه و افراد پاسخگو و چگونگی دریافت و رسیدگی به تخلفات ارباب رجوع و مردم در معرض دید آنان قرار دهند. این صندوق ها هفته ای یک بار توسط هیات باز و شکواییه ها مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

تبصره. شکایات فاقد نام و نشانی و امضای شاکی قابل رسیدگی نخواهد بود.

ماده ۵۰. رسیدگی به پرونده هایی که قبل از اجرای این دستورالعمل به هیات ها ارجاع و به آنها رسیدگی نشده یا در دست رسیدگی است به ترتیب مقرر در این دستورالعمل صورت خواهد گرفت.

این دستورالعمل مشتمل بر ۵۰ ماده و ۲۳ تبصره در دویست و چهلمین جلسه مورخ ۴/۸/۷۸ هیات عالی نظارت تصویب شده است، و برای کلیه هیات ها لازم الاجراء می باشد.